ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ

թիֆլիսի առևտրական գազեթ:

Հրատարակվում է շաբաթը մէկ անգամ կէս թերթ, կիրակի օրերով: 10 ամսվայ գինը Մարտից մինչև Յունվարը՝ քաղաքումս՝ 2 մանէթ 50 կոպ., դուրսը՝ 3 մանէթ:

ՇԱԲԱԹԱԿԱՆ ԹԵՐԹ

(ԱՌԱՋԻՆ ՏԱՐԻ)

Գազեթին ստորագրվիլ կարելի է խմբագրողի մօտ:
Գազեթումը հրատարակվելու կընդունվին մասնաւոր յայտարարութիւններ: Գների մասին կարելի է իմանալ խմբագրատանը:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ:

Ապրիլի 4-ը: Միխայիլ Նիկոլայեվիչի 2000 մ. շնորհելը: Ծառայողների փոփոխութիւնները: Տօրգերը: Պետերբուրգի Սենատումը Մարտի 10-ին Կովկասին վերաբերած քննելու գործերը: Թութունի վաճառումն առ հասարակ եւ մանաւանդ Կովկասումը: փոխին 1864 եւ 1865 թւին: Քահանաների արդիւնքներից մէկ քանիսը: Առևտրական տեղեկութիւններ:

ԱՊՐԻԼԻ ՉՈՐՍԸ.

ԲԱՐՈՆ ՆԻԿՈԼԱՅՈՒ *անունով Ապրիլի 5-ին ստացած գիպեշան Պետերբուրգից:*

«Ապրիլի 4-ին կէսօրից յետոյ սահաթի 4-ին Նորին Մեծութիւն Թագաւոր Կայսեր կեանքը փորձանքի տակն էր ընկնում: Թագաւոր Կայսրը Լետնի Սադ կոչված այգումը մանդալուց յետոյ ուզում էր նստել իր կառեթումը: Էդ ժամանակը թօփից գցեց մէկը Թագաւորի վրայ, բայց Նախախնամութիւնը պահպանեց Նորին Մեծութեանի թանկագին կեանքը: Երբ որ չարագործը մօտենում էր Թագաւորի կառեթին, էդտեղ ժողովրդի մէջ մէկ գիւղացի տղայ Օսեփ Կոմիսարով անունով, որն որ Կոստրոմի գաւառիցն է, էդ բանը նկատելով սկսեց նրան հետևիլ: Թագաւորի վերադառնալու ժամանակը մօտկացաւ չարագործը կառեթին, հանեց իր պալտօի տակից թօփն ու դցում էր Թագաւորի վրայ: Կոմիսարովը շուտով խփեց չարագործի կռանը, նրա ձեռը բարձրացաւ, թօփը տրաքեցաւ, բայց Աստուծու ողորմութենով չդիպաւ Թագաւորին: Չարագործը ջահել տղայ է, սրան իսկոյն բռնեցին: Գործը քննվում է: Կոմիսարովին Թագաւոր Կայսրը շնորհեց ժառանգական ազնուութիւն»:

— Էս դեպեշան ստացվեցաւ Թիֆլիսումը Ապրիլի 4 ին երեկոյեան: Նորին ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ԲԱՐՁՐՈՒԹԻՒՆ Կովկասի փոխարքան Թիֆլիսումը Սիօնի մայր եկեղեցումը գտնվեցաւ միւս օրը Ապրիլի 5 ին առաւօտեան քաղաքիս բոլոր աստիճանաւորների և ժողովրդի հետ, ինչտեղ որ Վրաստանի Եկզարքոսը մօլեբին կատարեց Թագաւորի փորձանքից ազատվելու պատճառով: ՆՈՐԻՆ ՄԵԾՈՒԹԻՒՆԸ մի և նոյն օրը տելեգրաֆով իմաց արաւ էս բանը Քութայիս, Երևան, Վլադիկավկազ, Ստավրոպօլ և Եկատերինոդար: Թիֆլիսի բոլոր եկեղեցերումը և մեչիթներումը շնորհակալութիւն վեր առաքվեցաւ Աստուծուն՝ Թագաւորի ազատվելու համար: Կովկասի փոխարքայ Մեծ Իշխանը էս դեպեշան գրեց Թագաւորին՝

ԹԱԳԱՒՈՐ ԿԱՅՍԵՐԸ

Պետերբուրգ:

«Սիօնի մայր եկեղեցումը Աստուծուն շնորհակալութիւն վեր առաքելուցը յետոյ բաղդաւորութիւն ունիմ յայտնել Ձեր ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՄԵԾՈՒԹԵՆԻՆ Կովկասի զօրքի, բոլոր բնակիչների ամենահպատակօրէն հաւատարմութիւնը և դէպի Աստուած վեր առաքած շնորհակալութիւնը, որ Նա պահպանեց հրաշալի կերպով Ձեր թանկագին օրերը Ռուսաստանի և նրա բոլոր բնակիչների բարօրութենի և բաղդաւորութենի համար: Էսօր շնորհակալութենի մօլեբիններ կատարվեցաւ Ստավրոպօլումը, Եկատերինոդար, Վլադիկավկազ, Քութայիս և Երևան: Ամեն բան իր կարգին է»:

ԹԱԳԱՒՈՐ ԿԱՅՍՐԸ պատասխան տվեց նըմանապէս էս դեպեշայով:

ՄԵԾ ԻՇԽԱՆ ՄԻԽԱՅԵԼ ՆԻԿՈԼԱԵՎԻՉԻՆ

Թիֆլիս:

«Սրտանց շնորհակալ եմ իմ փառաւոր Կովկասի զօրքից և Կովկասի բոլոր բնակիչներից՝ կրկին իրանց հաւատարմութիւնը ցոյց տալու համար: Ընդհանուր սրտակցութիւնը խորը շարժում է մեզ»:

Էդ անցքի պատահելիս Թագաւորի մօտ եկած ժողովուրդը քիչ էր մնում չարագործին տեղն ու տեղը սպանում էր, բայց Թագաւորը չթողեց ժողովրդին:

Նորին կայսերական Բարձրութիւն Միխայել Նիկոլայեվիչը Ապրիլի 1-ին Օլգա Ֆեօդորովնայի արու զաւակ լինելու պատճառով շնորհեց Թիֆլիսի ամենախեղճ բնակիչներին 2000 մ. բաժանելու Թիֆլիսի Գեներալ Գուբերնատորի ձեռով:

ԾԱՌԱՅՈՂՆԵՐԻ ՓՈՓՈԽՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ:

1866 թւի Մարտի 4-ին:

Գորիգորեցկի երկրագործական ինստիտուտիցը Ագրոնոմի կանդիդատի աստիճանով կուրսն

աւարտած Ալէքսանդր ՎԱՐԴԱՆԵԱՆՑԸ նշանակվեցաւ Թագաւորական կալուածքների Դեպարտամենտումը անպաշտօն ծառայող ։

Բժիշկ Յովհաննէս ՏԷՐ-ՍՏԵՓԱՆԵԱՆՑԸ նշանակվեցաւ Սալեանու հիւանդանոցի բժիշկ:

Սալեանու հիւանդանոցի բժիշկ, Տիտուլեարնի Սովետնիկ ՎԱԽՐԱՄԵԱՆՑԸ նշանակվեցաւ Լենքորանի նահանգական բժիշկ ։

1866 Թւի Մարտի 18-ին:

Նախիջևանի նահանգական ուսումնարանի Պատւաւոր վերատեսուչ հաստատվեցաւ Պետերբուրգի 1 գիլդի վաճառական պատւաւոր քաղաքացի Յարութիւն ՍԱՐԳՍԵԱՆՑԸ ։

Արձակվեցաւ ծառայութենից Էջմիածնի Նահանգական կառավարութենումը 10 դ կարգի աստիճանաւոր Գուբերնսկի Սեկրետար ՄԵԼԻՔ—ՎԱՐԴԱՆԵԱՆՑԸ ։

1866—Մարտի 27-ին ։

Գեներալ-Մայոր ԼԱԶԱՐԵԱՆԸ ստացաւ Գեներալ—Լէյտենանտի աստիճան ։

Մարտի 30-ին ։

Թագաւորական կալուածքների Դեպարտամենտի կրտսեր սեղանապետ (մլադշի ստոլոնաչալնիկ) Նադվորնի Սովետնիկ ԽԱՏԻՍԵԱՆԸ 7-դ Մեժեվոյ կոմիսիայումը դատաստանական (սուդեբնի) անդամ նշանակվեցաւ:

Ապրիլի 1-ին:

Ստատսկի Սովետնիկ ԱԼԻԽԱՆԵԱՆՑԸ նշանակվեցաւ Կովկասի Փոշտի Օկրուգի կառավարութենի գլխաւորի օգնական ։

ՏՈՐԳՆԵՐ։

Կովկասումը տրանզիտով ճանապարհներ շինելու համար սարքած կոմիտետը յայտնում է, որ պէտք է էս տարի փոդրաթով տվվի Թիֆլիսից մինչև Կրասնի Մոստ (Երևանու ճանապարհի վրայ) շօսէի շինելը ։ Ճանապարհի երկարութիւնն է 49 վերս և 467 սաժէն ։ Էդ ճանապարհի շինելու համար նշանակած է 270,139 մ. 76 ու կէս կ. Էս փոդրաթի վեր առնել ցանկացողները պէտք է յանձնեն իրանց միտքը կոմիտետին մինչև Ապրիլի 20-ը ։

Ճանապարհների 8-դ Օկրուգի կառավարութիւնը յայտնում է, որ Ապրիլի 18-ին պէտք է լինի Անանուրի շօսէի վրայ կարմունջ, կաւէ խողովակներ (տրուբէք) և քարէ սեփուրներ փոդրաթով տալու տորգը ։

Կովկասի ինտենդանտի կառավարութենումը Ապրիլի 21-ին նշանակած է Կովկասի բերդի Արտիլերիի ուսումնարանի համար 70 սաժէն փէտ հասցնելու տորգը ։

Կովկասի ինժեների կառավարութենումը Ապրիլի 14-ին նշանակած է Արտիլերիի ուսումնարանի սանչինելու տորգը ։

Պրիկազումը Ապրիլի 24-ին նշանակած է կոլեժսկի Սովետնիկ Ալէքսանդր Բեկլեշովի ժառանգների կալիումը գտնված տան ծախելու տորգը ։ Էս տան Պրիկազի պարտքն է 3000 մ ։

Մարտի 10-ին

Պետերբուրգի Սենատի Մեժեվոյ Դեպարտամենտումը նշանակած էր քննելու միւս գործերի հետ և Կովկասին վերաբերած էս գործերը՝

1.) Վաճառական Ղամազեանցի և Մանանեանցի փողի հաշիւների մասին ։

2.) Էջմիածնի վանքի Սաղմոսավանք գիւղի մասնաւոր մարդկանցից դաւի տալու մասին ։

ԹԻՖԼԻՍ

Ապրիլի 9-1866.

Հիմի երբ որ մեր երկրումը մէկ կողմից շինվում են թէ երկաթէ և թէ շօսէի ճանապարհներ և միւս կողմից սա պատրաստվում է առևտրական աշխարհումը նշանաւոր տեղ բռնել, մեզ վրայ մեծ պարտականութիւն կայ ուշք դարձնելու ոչ թէ միայն էն բերքերի վրայ, որ տալիս է մեզ մինչև էսօր մեր հողը, այլ և էն բերքերի վրայ, որ կարող է տալ մեզ հողը ։ Ուշադրութիւն դարձնելով մեր երկրի մէջ առաջացնելու բերքերի վրայ, միւս բոյսերի հետ աչներևս տակն է ընկնում և թութունը ։

Յայտնի է, որ թութունի գործածութիւնը տարէ ցտարի ամեն երկիրներումը աւելանում է զարմանալի կերպով և թութունի առուտուրն էլ էդ պատճառով մեծ նշանակութիւն է ստանում ։ Ֆրանսիայումը միջին հաշւով ամեն մէկ բնակիչի վրայ 7 1/4 Ֆունտ թութուն է գալիս ։ Էդպիսի ահագին գործածելու հետևանքն էն է, որ հիմի ոչ թէ միայն շատ թութուն է ցանվում ամեն տեղ, այլ հետուհետը մեծ գին էլ է բռնում ։

Ամերիկայի Միացած Նահանգներումը վերջին պատերազմի սկսվելուցը դէպը թութունի վար ու ցանը վեր ընկաւ, թէպէտ մինչև պատերազմը շատ նշանաւոր էր էդ երկիրը իր ազնիւ թութունով ։ Հիմի Ամերիկայի պատերազմի վերջանալուց յետոյ, որովհետև չի ուղղվի բանը, Ամերիկան էնքան թութուն չի կարող առաջացնել. էս պատճառով էլ Եւրոպացիքն իրանք ստիպվեցան մէկ քանի երկիրներումը ծաղկեցնել թութունի վար ու ցանը ։ Մանաւանդ Ֆրանսիայումը, Գերմանիայումը, Բելգիայումը, Հոլանդիայումը և Մաջարստանումը առանձին ուշք դարձրին էս վերջին ժամանակներումս էդ բերքի վրայ ։ Բելգիայի և Հոլանդիայի թութունի տերևները գովելի են մանաւանդ սիգարա շինելու համար, իսկ Ցաճկաստանի և Յունաստանի թութունը, որ թանկ ծախվում է և շատ էլ գործ է ածվում Ռուսաստանումը և մանաւանդ Կովկասի կողմը, պէտք է գալիս միայն կոտրած, չիբուխի և պապիրոսի համար ։

Գանք հիմի մեր երկրին ։ Կովկասի կողմերը թութունը բերում են Ցաճկաստանից, բայց թանկ լինելու պատճառով գործ է ածվում միայն բարձր և միջին կարգի ժողովրդի մէջը, բայց ստորին կարգ ժողովուրդը, խեղճերը, զուրկ են մնում էդ թութունից ։ Մեր գիւղերումը թէպէտ ցանվում է մէկ տեսակ թութուն, բայց դա աւելի գիւղացւոց գործ ածելու համար է մնում, քան թէ ծախելու, մանաւանդ որ դա միայն անուանով է թութուն, իսկ ինքը բաւական վատ ու զզվելի խոտ է ։ Մեր երկրումը դեռ ոչով փորձած չունէ թութունի լաւ տեսակների ցանելը, մանաւանդ կանոնաւոր կերպով. բացի Պ. Անանեանցը, որն որ Քութայիս քաղաքի մօտ իր Վարցիխ կոչված կալուածքումը աչա քանի տարի է ցանում է և մշակում է Ցաճկաստանից բերած թութունի սերմերը ։ Ովոր էլէլ է Թիֆլիսի երկրագործական աշխարհահանդէսներումը, նա կարող էր նկատել, որ հանդէս դուրս բերած մեր

ւորներն են՝ ապրեշումը, կոկոնը, ապրեշումի ճիճուի սերմը, բամբակը, բուրդը ու իւղը, սմինդըր, ճրագուն, կաշիքը, արմաւենին, կաղնու (կակալի) ծառը և ուրիշ ապրանքներից դուրս է տարած փոթուց սահմանից դուրս 1864 թւին —3,175,012 մանէթի և 1865 թւին— 4,035,294 մանէթի:

Օտար երկիրների բերքերից, գլխաւորապէս՝ չամիչ, շէքր, կաղին (տխիլ), ապրեշումեղէն, կաշիք, ծխախոտ և այլն ուղարկած է փոթուց սահմանից դուրս 1864 թւին – 2,987 մանէթի, 1865 թւին 52,768 մանէթի:

Դուրս է տարած փոթուց սահմանից դուրս ոսկի, արծաթ փող և թղթէ փող 1864 թւին—15,565 մանէթի, 1865 թւին – 7,952 մանէթի:

Փոթուց ուղարկած է Պարսկաստան տրանզիտով 1864 թւին 160,659 մանէթի ապրանք, 1865 թւին 302,892 մանէթի ապրանք:

Պարսկաստանից փոթով ուղարկած է Եւրոպա տրանզիտով 1865 թւին-526,562 մանէթի ապրանք:

1864 թւին փոթով սահմանից դուրս է գնացել 2,340 մարդ, 1865 թւին 2,074 մարդ:

1864 թւին օտար երկիրներից եկել է փոթի 2,296 մարդ, 1865 թւին 1,727 մարդ:

Այս թւերը չեն կարող կատարեալ լինել, որովհետև փոթով անցկացրած բոլոր ապրանքների մաքսը փոթի չէ առնւում, այլ մէկ քանի ապրանքների մաքսը առնըւում է Թիֆլիս:

ՔԱՀԱՆԱՆԵՐԻ ԱՐԱՐՄՈՒՆՔՆԵՐԻՑ ՄԷԿ ՔԱՆԻՍԸ.

Յունաստանումն էս վերջին ժամանակներումը Սօսօսենես անունով մէկ մարդ իր 40 ընկերներով աւազակութիւն էր անում: Սօսօսենեսը լուսաւորված և ջերմեռանդ մարդ էր, էնպէս որ հետը միշտ քահանայ էր ման ածում: Որ կռիւն էր կերթար նա իր ընկերներով, ամենքի սրտումը ահ ու դող էր ընկնում: Էս վերջին ժամանակներումը մէկ սաստիկ բան պատահեցաւ:

Մէկ գիւղումը խեղճ պառաւ կնիկ մեռաւ, բայց որովհետև նրա ազգականները կարողութիւն չունէին նրան թաղելու, էդ պատճառով մեռելը մնաց սանը մէկ քանի օր: Էն գիւղի տանուտէրն ու քահանան չէին ուզում թաղել մեռելը մինչև նրա տէրերը փող չէին ճարել: Սօսօսենեսը մէկ երեխայից իմացաւ էս համբաւը: Գիշերն իր մէկ քանի մարդ քերաններով և քահանայով գնաց էն գիւղը: Վեր առան մեռելը, տարան գերեզմանատուն և Սօսօսենեսը քահանային և գիւղի տանուտէրին հասնելու փողերը տալից մեռելի ազգականներին, հրամայելով բոլորին գերեզմանատուն գնալու՝ մեռելի վրայ կարգը կատարելու համար: Գիւղի քահանան և տանուտէրն էլ գնացին գերեզմանատուն: Թէպէտ միայն մէկ մեռել կար թաղելու, բայց Սօսօսենեսը երեք գերեզման էր փորել տըւել: Կարգը կատարեց գիւղի քահանան և մեռելը թաղեցին: Յետոյ բոլորն էլ ուզում էին յետ դառնալ, բայց Սօսօսենեսը չթողեց, հրամայեց գիւղի քահանային գիւղի տանուտէրի վրայ կատարել մեռելի կարգը և էս ասելով թրով խփեց ու վեր գցեց տանուտէրին: Քահանան ճարը կտրած կատարեց նրա հրամանը: Կարգը կատարեցին և տանուտէրին էլ թաղեցին երկրորդ գերեզմանումը: Սօսօսենեսը յետոյ հրամայեց իր քահանային գիւղի քահանայի վրայ կատարել մեռելի կարգը: Շուտով կարգը կատարվեցաւ և գիւղի քահանան ողջ ողջ զգեստաւորված թաղվեցաւ երրորդ գերեզմանումը:

«Бирж. вѣд.»

Պատմում են, որ մէկ ուրիշ տեղ քահանայի մէկը խեղճ ծեր մարդ է էլել թաղում: Էնպէս խեղճ է էլել մեռելը, որ իր անկողնից աւելի ոչինչ չէ ունեցել: Քահանան կանգնել է, թէ մինչև փողերս չեք տալ, չեմ թաղի: Վերջը, որ մեռելի տիրոջ ճարը կտրվել է, խոստացել է տալ նրան թաղելուց յետոյ կողոպուտումն էն անկողինը:

Մէկ միւս տեղ էլ ուրիշ քահանայ մէկ պառաւ կնիկ է թաղում: Թաղելուց յետոյ անց է կենում հինգ տարի և էս քահանան բռնում է մէկ անգամ էն մեռած պառաւի որդուն «թէ որդի, ես մէկ երազ եմ տեսել, պէտք է կատարես, թէ չէ մօրդ հոգու առաջ պարտական կմնաս: Լուսահոգին ինձ երազումս ասաց, թէ իբր քեզ մեռնելիս 60 մանէթ փող է պահ տվել ինձ տալու համար»: Էս տղան թէ, տէր տէր ինչ փող, ես ոչինչ չեմ գիտի, մօրս կարգերը բոլորն էլ իր ժամանակին կատարել եմ և նրա մէկ կոպէկն էլ չկայ ինձ մօտ: Շատ չէ, չէ սրբու սա, բայց տէրտէրը համոզեց սրան, որ անպատճառ բերէ էն պահ տված փողերը, թէ չէ Աստուած կբարկանայ: Էս տղան էլ նոր էր մտել մէկ վաճառականի մօտ ծառայելու ամսենը 5 մանէթով: Պարտք արաւ խեղճը, ասում են, և տվեց 60 մ. քահանային, իբր թէ իր մօր հոգին թափելու, բայց քիչ մնաց, որ իր հոգին դուրս եկաւ մինչև էն պարտքի տալը:

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.

Լոնդոն Մարտի 23.

Դրամի հարցնողը շատ կայ և սկսում է կամաց կամաց թանկանալ:

Լիվերպուլ Մարտի 23.

Էս մէկ շաբաթվայ մէջը 28,600 հակը բամբակ ծախվեցաւ: Հարցնողը սակաւ է: Բամբակի առուտուրը ծանր է:

Պետերբուրգ Մարտի 18.

Կուրսերը ցած ընկան:

Լոնդոնի վրայ 3 ամիս ժամանակով— $29^{15}/_{16}$ պենս:

Պարիժի վրայ . 315 սանտիմ:

5% Լատարէյով առաջին փոխառութենի տոմսակները ծախվում են $108\ ^3/_4$ ման.

5% Լատարէյով երկրորդ փոխառութենի տոմսակները բանկը ծախում է $105^1/_2$ ման.

Ոսկին . . . . 6 մ. 49 կ.

Օդեսա Մարտի 18.

Վեքսիլի կուրսը Մարսելի վրայ—$316^1/_2$ սանտիմ:

Թիֆլիս Ապրիլի 9.

Բամբակի մազանդան անցեալ շաբաթից ցած ընկաւ: Էսօր փութը 10 մանէթով առնողներ չկան. Բամբակի առուտուր չկայ:

Բուրդը . . . . —

Եաւայի լեղակը 6 ամիս ժամանակով 155 մ.

Առուտուրը թոյլ.

Ինգլիզու շաքարը 9 մ. 60 կ. 10 մ.

Ռսինը . . . . . 11 մ.

Արծաթը 72 պրօբի . . 50 մ.

— —84 պրօբի . . . 260 մ.

Ոսկին . . . . . . 6. մ. 70 կ.

дозволено цензурою апрѣля 9 го 1866 г.

Հ. ԷՆՖԻԱՃԵԱՆՑԻ ԵՒ ԸՆԿ. ՏՊԱՐԱՆՈՒՄԸ:

Խմբագրող եւ Հրատարակիչ Գ. Տէր Աղէքսանդրեանց: